

Željko Kozinc

Habitat

Kovina porodnih klešč jo je zmrzlo tiščala v drob. Zbala se je, da se ji telo prelamlja in pada vznak. In da se bo otrok zadušil od njenega strahu.

“Če v petnajstih minutah ne opravimo, gremo v *sectio caesarea*,” je iz motne oddaljenosti, ki jo je zaznala samo še po dohtarskem vonju, suho rekel porodničar. “Bolj sodelujte, gospa. Otrok je normalen. Tudi z vami bo vse v redu.”

Na monitorju je rezljava črtica njenega srčnega utripa nekajkrat ostro poskočila. Pomislila je, da ji srce drgeče kakor pisalo seizmografa med potresom. Ujela je še kakšno rutinersko besedo porodničarjev, ki ji ni razodela ničesar. Mi bomo svoj posel opravili profesionalno, potrudite se tudi vi, gospa. In je sodelovala, kljub injekciji, ki ji je po žili razširila pekočo bolečino. Dihala je kakor spodobna, dobro strenirana porodnica – kar ji je v resnici pomagalo, da je brez kričanja prestajala odpiranje medenice, vse dolge ure, ko se dete ni moglo poroditi. Kaj počnejo z njim? Ali mi ga trgajo, da ga več ne občutim? Ali hoče uiti neizogibni moči aparatov, pred katerimi se je skušalo oteti tudi njeno telo? Ali morda umiram, je še pomislila, preden je res začela padati v neizprosni sen.

Neki glasovi so se ji podili po glavi, vijugavi so bili, kakor prašna cesta, ki se ji je prikazovala.

“Kako zna biti Slovenija prazna,” je rekel voznik.

Vse naokoli se je pozibavalo morje hribcev in podolij v Istri. Zakaj sem se sploh dala zvabiti Petri tako daleč, jaz sem vendar komoden mestni človek? Mi je tako presedalo brezdelje v Ljubljani?

Taksi se je končno primajal v Abitante, zapuščeno vas, ki se ji je bila državna meja približala do zadnjih dvorišč na jugu. Izstopila je ob vodnjaku, se usedla na kamnito klop in začela počasi prebirati bankovce za vožnjo. Taksist je smehljaje se čakal.

“Ali vas ta velb,” je pokazala na lok nad štirno, “morda ne spominja na propileje?”

“Prosim?”

“Ali vas ta lok ne spominja na vaška vrata?”

“Sedem tisoč petsto tolarjev, gospa ...” je rekel taksist in zmignil z rameni.

Ušesa jima je začel parati rezek zvok kiparske brusilnice. Pod baladurji in portoni, na stranskih dvoriščih in pod murvami je opazila nekaj umetnikov pri slikanju in kiparjenju.

Ni se ji mudilo med udeležence likovne kolonije v Abitantih. Snidenje s Petro je pravzaprav ni mikalo. Zlagoma je obšla vodnjak in mimo kapelice prišla na položen travnik, kjer je iz goljave vstajal velikanski hrast, mogotec med grmičevjem. Zagledala je starko v zapranih ostankih istrske noše, ki se je iz globeli, v kateri je tekel skoraj presahel potok, počasi in sključeno vzpenjala proti hrastu. Za seboj je na povodcu vlekla kozo z napetim vimenom. Tudi temu snidenju se je raje izognila; a še preden je dosegla vas, ji je prihitela naproti Petra.

“Kaj pa te je tako pomladilo, Petra?” ji je zaklicala v pozdrav.

“Pa tebe postaralo, Neva? Si spet slabe volje?”

Odgovoru se je izmaknila, objela je prijateljico in že pogledala vstran h koscu, ki je lučaj proč klestil zaraščen rob opuščenega vinograda. V sami majici je bil, lepo mišičast in poraščen po prsih.

“Je to tisti tvoj fant? Videti je kot zadnji Adam v rajju.”

“On. Slika že ob zori. Tu ima hišo. V njej te čaka postelja.”

“Za koga tako nori s koso?”

“Za staro Ivanko, doli jo vidiš ... ki še edina stalno živi v Abitantih. Gluha je in malo čez les. On pa je neznosno zagnan.”

“Zatreskana si v tega slikarja, ne moreš skriti.”

“Ti pa se preveč zanimaš zanj! Če bi bila mlajša, te ne bi vabila v najino hišo, lahko mi verjameš.”

Neva je zmignila z rameni. Petrine besede so ji prišle bolj do živega, kot si je hotela priznati. Na hitro se je poslovila od nje, češ da bi se rada najprej sama vživela v to propadlo istrsko starosvetje.

Pa ni imela dolgo miru. Iz stranskega dvorišča je prineslo njenega poklicnega kolega Vrhovca. Veselo sta se objela in ocmokala.

“Zakaj pa so tebe povabili med te pocarje? Od kdaj si slikar?”

“Zapit arhitekt in propadla vas, to gre dobro skupaj,” se je zarežal Vrhovc.

“Po pravici mi povej, kaj počneš tu, stari moj?” je vprašala s simpatijo in se umaknila pred njegovo pijansko sapo.

“Projektiram obnovo Abitantov.”

“Česa ne poveš.”

“Zagreblji smo se za cekin iz evropskega programa za razvoj podeželja.”

Neva ga je nejeverno opazovala in odkimavala. Pokazala je na bližnjo ruševino.

“Saj menda veš, kaj se dogaja s temi istrskimi vasmi, Vrhovc. Trideset let vzdržijo takole zapuščene, ko pa se strehe odprejo, pride voda v zidove. Led jih

razžene. Ne bi bilo bolje tele Abitante podreti? Saj imamo arhitekti še kakšen drug pameten posel. “

Vrhovc jo je pogledal s spakljivim odporom in nemočjo.

“Kaj mi tu krakaš! S taksijem si se primajala, da bi nas zblefirala! Pristavit piskrček, kakšen tolar izcužat, da boš imela za mleko in kruh.”

V preduhu med dvema vlažnima zidovoma jima je prišel nasproti mišičnjak s koso, Petrin fant. Skušala je mimoidočemu pogledati v oči in mu povedati, kdo da je, vendar je Marko Steiner gledal vstran, kakor da ga zanima neka streha.

“Tudi tukaj se ljudje na ulici delajo, da te ne vidijo,” je Neva rekla kolegu, ki se je še zmeraj tresel od razburjenja.

“Ah, Nevči, mladeniči se več ne zanimajo zate, to je vse. Kdo pa si ti? Arhitektka, ki je ni v medijih ... Kaj veljaš? Pasjo figo.”

Marko je medtem poniknil med zidovi.

Ali me ni prav na tistem vogalu, sredi neubranljivega občutka zavrženosti in od kljubovalnega besa, obšla zamisel o Habitatu? Si nisem v tistem hipu zamislila triade habitat, človek, otrok, tisto zaporedje, zaradi katerega sem se na koncu znašla pri carskem rezu, se je Neva spraševala v strašljivi želji, da ji srce ne bi obstalo, sanje ne izginile in se ji življenje ne zatemnilo.

Ali pa sem le Petri zavidala njenega Marka.

Ji kdo stiska dojke? Kaj počnejo z njimi? Saj morajo vedeti, da nima mleka. Kako naj ji priteče na operacijski mizi?

Na krvavo belem zaslonu zaprtih oči je zagledala, kako kozje mleko izpod Ivankinih rok brizga v pločevinast lonec. Zakaj jo zdaj straši še ta molža? Zaradi otroka, ki ga še ni videla? Ne, otrok se ji zdaj ne podi po glavi, lahko ji kar rečejo, da je slaba mati. Zaradi Marka se ji je vsilila predstava o mleku. Njega bi dojila. In še podoba Marka ji je pred očmi: kuštravega, še zmeraj razgaljenega: pri kamnitem hlevčku je iz Ivankinih rok vzel lonec in iz njega potegnil nekaj dolgih požirkov. Ko je postrani zagledal njo, ki se je približevala Ivankini hiši na koncu vasi, se je starki prijazno zahvalil in se z dolgimi koraki odpravil v gmajno. Pošteno se je udihala, da ga je dohitela.

“Marko pa kar skače, kam le?”

“Neka ograja se je podrla ...”

“Vam pa v Abitantih ne bo zmanjkalo dela.”

“Bi radi kaj zvedeli od mene?”

“Bi. Je bilo dobro Ivankino mleko?”

Ustavil se je. Hotel ji je nekaj odbrusiti, pa se ni domislil prave besede.

“Sem vas užalila? Nikar! Saj vendar potrebujete mleko! Za svoje mišice,” se mu je izzivalno nasmehnila in ga potipala za biceps. V hipu se je v njenih očeh spremenil v narciska. Napel je roko, da so mu žile izstopile, zraven pa se je delal ogorčenega nad njeno predrznostjo.

Prvo noč v Abitantih se je v zatohli Markovi hiši premetavala sredi zoprnega občutka znoja, na katerega je z vlažnih sten padal prah. Znenada je vstopil v

belo ponjavo in v demonsko kmečko masko odet moški in skušal zatajiti škripanje tečajev. Nepremično, zaprtih oči je ležala v stari črvojedni postelji.

“O, kosec!” se je oglasila z zagrobnim glasom. “Morda mrtvec, ki je prišel po ljubico?”

Prikazen si je hlastno snela masko. Pod njo se je prepoteni Markov obraz svetlikal v mesečini, ki je vdiral v hišo.

“S tistim mlekom ste me užalili!”

“Kako se kesam. In tresem od strahu. Posledice so že tu,” se je zahihitala. “Ali bi me spremljali na kakšen skrit prostor, tak raven in neporaščen, kjer me ne bi kaj pičilo v tazadnjo?”

“Za hišo počepnite ...,” jo je osorno zavrnil Marko in naglo izginil.

Hinavska barva, ta zelena. Kri na zelenih ponjavah sploh ni rdeča. In kakšno je bilo videti moje dete, položeno na zeleno? Zakaj mi ga ne prinesejo? Je bilo modrikavo, vijolično? Nemara odurno kakor njen prerezani trebuh, potem ko je iz njega izpuhtelo devet mesecev? Kaj sploh vem o rojstvu? Morda zdaj kaj več, ko sem zares rodila? Me ni že Marko opomnil, naj se ne igram z besedo rojstvo?

V spominu se ji je odprla okrogla dvorana; pol leta po Abitantih. Sedela je za mizo s tremi drugimi arhitekti, s katerimi je bila sklicala razpravo o alternativnih bivalnih okoljih.

“Današnja arhitektura je lok med preteklostjo in prihodnostjo,” je nervozno prepričevala avditorij, zvijajoč hrbtenico vznak, s čimer je po njenem kazala čilost. “Trdno oporo čuti le na tisti strani mostu, ki je temeljen v preteklosti. Le s tiste strani lahko arhitektura tudi raste. K sreči je ta temelj nespremenljiv. Tako je tudi v življenju. Naša edina nespremenljiva točka je rojstvo.”

Takrat se je iz vrhnje vrste redkih poslušalcev zadril mladenič utrujenega pijanskega videza, Marko Steiner:

“Bulšit, gospa Kumrada! Edina nespremenljiva točka je smrt!”

“Rojstvo je nespremenljiva točka zato, ker mu sledi habitat, prebivališče, ki sledi maternici. In ta habitat daje človeku arhitektura,” mu je odgovorila zatiraje strah. “Le to sem hotela povedati.”

“Arhitekti se tako zoprno igrate z besedo habitat, da mi gre na kozlanje. S habitatom je bil imenovan izraelski paviljon na svetovni razstavi v Montrealu. Izraz so ukradli biologom. Pred tridesetimi leti, ko sem se jaz še v jajcih guncal. Zemljo za svoje habitate pa so ukradli Palestincem. Vašo arhitekturo pobirate iz krvavih tal, gospa Kumrada, ne iz tega našega kurčevega življenja. Kakšen habitat! Jehova bo sem notri poslal strelo. Bojte se ga.”

Smehljala se mu je, kakor da jo njegov napad zabava.

“Mi že dolga stoletja imamo svoje habitate, idealne habitate za bivanje med rojstvom in smrtjo, pa ne le za enega človeka, ampak za cele generacije. Jih še niste odkrili? Recimo v istrski vasi Abitanti? Kamor hodijo slikarji na ozon in kozje mleko, da se rešijo ateljejske impotentnosti.”

“Velja tudi za arhitekto!”

“Žal. Res.”

Glas ji je podrhteval: s tem človekom ne morem spregovoriti spodobne besede; kaj se dogaja, kdo je tu nor? A Marku se je v očeh utrnilo nekaj leska, je opazila. Pri njenih zadnjih besedah je začel počasi ploskati.

Kaj dela otrok z rokami? Ali jih krči, ali krili z njimi?

Spomnila se je, da ga je videla spet pol leta pozneje, ko je sama, brez Petrinega povabila, prišla na zaključek nove slikarske kolonije v Abitantih. Na osrednjem vaškem trgu je Marko Steiner pod skupno steno treh hiš obešal svojo veliko rdečo podobo nekakšnega paganinijevskega goslača. Vrh zavitega stopnišča se je postavljajal na prste, da bi lahko sliko zataknil čim više za kak rob v steni. Stopnišče je vztrajalo pritrjeno k eni od hiš, brez smisla, nikamor ni več peljalo. Marko je kot plezalec nihal nad nevarno praznino, trmasto je skušal svoje delo obesiti čim više, čim bolje na ogled, da bi ga ločil od drugih umetniških izdelkov, razstavljenih ob zidovih, v globinah dvorišč in portonov.

Kakor da je na hrbtu začutil njen pogled. Zagledal jo je na sredini trga, kako se mu izzivalno smehlja.

“Spet v habitatu, gospa Kumrada! Lepo, živjo ...,” je zaklical.

Sliko je zataknil za prvi kvader, ki je nekoliko molel iz stene. Potem se je gibčno spustil k njej, ki ga je objela in poljubila na obe lici.

“Goslač na strehi, zanimiv motiv na tejle vaši sliki. Ampak Chagallov.”

“Recimo ...,” je osramočeno zamencal. “Vendar gre pri meni tudi za avtentičen istrski motiv. Moja slika je nekakšna kantilena o zanemarjanju naših korenin ...”

“Res nekakšna. In ta dojenec?” ga je zresnjeno vprašala. “Ta mrkobni, zlovoljni dojenec? Je to Mojzes v košari?”

“O kom govorite?” je bil osupel.

“O pamžu zraven goslača. Ta pa ni več Chagallov. Odlično ste ga naslikali. Vidim ga kot vaš izviren prispevek k reševanju vasi, ki nima več poroda. Res, sinko, ni slabo.”

Ah, poplačala ga je za tisto zoprno sceno na javni razpravi!

Marko se je sunkovito obrnil k svoji sliki, priprl oči in prebledel. Med goslimi in obrisom goslačevega obraza je bil jasno odčrtan osenčeni obraz komaj rojenega otroka, spačen in grozeč.

“Tea nisem naslikal,” je presunjen šepnil.

“Fantom torej. Se dogaja v slikarstvu,” je vztrajala pri ironiji.

“Pri meni ne!”

Razsrjeno jo je pograbil pod pazduho in jo spehal nekaj korakov naprej. Otroške prikazni na sliki znenada ni bilo več videti.

“Adijo, fantom,” je olajšano rekel. “Šlo je samo za hipen optični pojav, pač na pastoznem delu slike, kjer sem barve nanašal z lopatico.”

Ona pa ga je potegnila nazaj na sredo trga in mu pokazala, da fantom vztraja.

“Slike nisem obesil na pravo mesto. Zaradi vas! Prekleta štriga, to ste vi! Zdaj se lahko samo še zapijem.”

Pobožala ga je po obrazu, se mu približala, kot da bi mu hotela nekaj zaupati, vendar ga je samo poljubila na uho.

“Šu, šu ...,” je še šepnila karseda nežno.

Marko se je odmaknil za doseg roke in jo pogledal omotičen. Ozrla se je po umetnikih vse naokoli, ki so se pritajili, kakor da jim ni mar, kaj se dogaja med njima.

“Na moji sliki ni nobenega šušuja,” je siknil. “Ne sejte svojih nočnih mor po tujih stvareh. In ne imejte me za otroka!”

Sliko je odnesel v svojo hišo in je ni več razstavil, pa tudi grob ni bil več, je Neva pomislila na operacijski mizi. Ni se napil, le zamišljeno jo je opazoval od daleč. Ona pa se je pod njegovimi pogledi umirila.

Ob prvi priložnosti je bil do nje tudi nežen. Ko je risala vodnjak ob privozu v Abitante, je prisedel k njej na kamnito klopi in ji začel prek ramena smehljaje zreti v skicirko.

“Pregledala sem vodnjake, tudi zasute,” mu je rekla. “Tale je bil glavni v vasi. Ženske so se tu v miru naregljale, ker stoji na samem ... Obirale so vsakega, ki je prihajal ali odhajal. Zvedele vse o otrocih, si svetovale, se pričkale. Ta glavna cesta je bila kot deblo, ki nosi krošnjo ... V bližini je bil še ta hrast, ki je vaško drevo, domovanje močnega duha. Svobode ... Kdo ne bi bil rad kdaj tak hrast ... sam in visok, dobro nahranjen?”

Starka Ivanka je za hrastom, na brežini potoka, spet vlekla kozo. Veter ji je mršil lase. Dvignila je roko in jima pomahala.

Neva se je razveselila tega pozdrava in ji je pomahala nazaj.

“Lepo si se živela v Abitante,” je tiho rekel Marko, se sklonil k njej in jo poljubil za vrat. Neva se je presenečeno nasmehnila, naglo pobasala skicirko pod pazduho in se začela odpravljati v vas.

“Cesta je kakor deblo. Lepo. Povej še kaj, Neva.”

“Od vodnjaka se cepita dve vaški poti kakor dve glavni veji ... kakor dve roki od telesa. Vas je v sredi kakor gnezdo. Uličice so veje, dvorišča so sence v krošnji.”

Pokazala mu je svoji dlani, dotaknjeni v zapestju, potem pa razmaknjeni vsaksebi. Očarano je opazoval gibanje njenih zapestij in prstov.

“Stari Abitančani so razvrstili hiše tako, da so bile vse leto obrnjene k soncu in obenem h glavnemu trgu, kot k agori v stari Grčiji. In vendar je imela tudi vsaka družina svoje dvorišče, da je lahko živela sama zase, da so bili starši in otroci sami s seboj, kot pri ognjišču. Prav nič se ne čudim, da se je na tistem tvojem Chagallu pojavil otrok ...”

Naslonila se mu je na rame.

“Zlepa še nisem srečala tako dobre arhitekture, Marko. Abitanti so mi dali idejo za Habitat. Ne gre za tisto izraelsko reč, ne boj se. Tako je ime evropskemu natečaju za nove bivalne skupnosti. Razpisali so ga v Rotterdamu. Veselja do Abitantov pa sem se našla od tebe, bizgec.”

Rahlo ga je krcnila po nosu.

“Zaradi mene si naenkrat postala ustvarjalna?”

“To sem zmeraj. Potrebujem pa navdih.”

“Si se tudi navdiha nalezla pri meni?”

“Domišljavec.”

“Koliko si stara, Neva?”

“Ruševina še nisem,” se je zasmejala. “Imam pa že kakšno razpoko. Štiriinštirideset.”

Nad zaraščenimi polji sta se ulegla v travo in grizljala kislico.

“Poznam kakšno stavbo, ki si jo projektirala?”

“Nekaj lokalov sem opremila, v teatru postavila nekaj scen, oblikovala kakšnih deset knjig. To je ves moj opus. Sem pa zmagala na nekaj natečajih. Vendar so bili moji projekti predragi, pa tudi zunajserijski. Investitorji so se odločali za kaj drugonagrajenega. Ne, nič nimam zgrajenega.”

Na kratko in okorno jo je poljubil.

“Usmili se zarjavele tetice, lepi moj ...”

Moral bi se skoraj uleči nanjo, da bi se ji udobno približal, tako obaltni. Pa tudi nikakršne pobude mu ni vračala. Začel jo je s prsti božati po obrazu, bolj po gubah.

“Šteješ moje letnice?”

“Všeč mi je, da se ne šminkaš.”

Spet jo je na kratko poljubil. Smehljala se je nekam vase.

“Všeč mi je tvoja koža, Neva. Imaš sočno barvo zrele breskve. Portretiral te bom.”

“A Petra ima pa sočno barvo mlade čebule?”

Marko se ni dal zмести. Nagnil se je nadnjo in pokazal nekaj več strasti. Neva se mu ni upirala, ostala pa je otrpla.

“Pritiskaš name. Ravno na srce. Ali pa me iritiraš, sama ne vem.”

Še isti večer se je napol razgaljena valjala po njegovi postelji; seveda, Petre ni bilo v Abitantih. Čeprav so ji na koncu nosu tičala očala, je s težavo razbirala drobno natisnjena navodila iz škatlice zdravil, ki jih je imela pred seboj.

“Nekaj si nervozen, Marko. Nimaš kje spati? V posteljo pridi, lej ga, saj je tvoja.”

Marko se je navdušeno slekel do spodnjega perila in smuknil k njej pod odejo. Obrnila se je, mu pokazala hrbet in se z zadovoljnim vzdihovanjem skušala kar najbolje namestiti.

“Nocoj ne bom vzela tablet. Mogoče bom s tem kaj dobrega storila za svoje zdravje.”

Marko se je stisnil k njej od zadaj in jo pobožal po prsih.

“Dobri moj, seksa nocoj ne bo. Odtajat se je treba.”

“A tiščati se pa smem?”

Ni dihala. Tudi on je pridržal sapo in se ji mehko primaknil k tilniku.

“Katere tablete si hotela vzeti?”

“Za živce.”

Zjutraj se ji dobro naspani in zadovoljni ni ljubilo vstati. Marko je v kotu risal njen portret.

“Marko, čigava je pravzaprav ta hiša?”

“V najemu jo imam od nekega Tržačana. Za trideset let.”

“Lahko še kdaj pridem k tebi? Ko ne bo tu Petre?”

“Misliš resno?” je Marko presenečen povetil skicirko.

Neva se mu je smehljala nekaj trenutkov, potem pa je vzdihnila.

“Zdajle si tak kot moj drugi mož, ko sem končno privolila, da se poročim z njim.”

“Oho, dvakrat si bila poročena.”

“Trikrat ... in še kakšne trikrat sem živela na koruzi.”

“Skratka, Marko, kmalu dobiš čevelj,” se je zarežal.

“Ne, dokler boš nežen,” je rekla, pri sebi pa si mislila: koketa si, Neva. To se bo slabo končalo.

Vse, kar je zdaj njen drob varoval, je bila samo velika rana. Za boga, ko bi vsaj lahko zaspala, ne morem kar razpirati svoje prekranosti in prositi za pomoč, si je dopovedovala. Ne morem samo grebsti po spominu, kdaj in zakaj sem staknila tega otroka in se tresti od pomisli, kako ga bom spravljala v življenje.

Ko je trepetala pred hudimi prikaznimi, se je k njej od nekod prikradlo nekaj prijaznega: vonj po pršutu, pod jezik pa še trpko sladki okus po refošku. Kako bi se v tistem trenutku rada spet usedla k abitantskemu vodnjaku. Ali se dala povabiti k Ivankinemu ognjišču, na polento. Prostor pa, ki ga je videla v spominu, je kmalu spet postal le temna širjava strahu. Namrgodeni zelenorjavi zidovi Abitantov, vdrte erte in portoni, kakor oči v lobanji, klečeči domovi ... Je kdo padel skozi razpoke? Kdo? Kaj? Morda zatišno Ivankino srce? Morda otrok, ki ji ga ne prinesejo ... Zakaj ji ga ne prinesejo? Ker ga ne bo mogla dojeti? Ker ji je presahnilo mleko?

Ugledala je lužico okoli kozarčka žgane pijače, lužico, ki jo je Petra razočarano oblikovala v nekakšen lik. Marko ji je sedel nasproti tog, z občutkom krivde. Ona pa, Neva, se je, zvijajoč hrbtenico vznak, hotela ločiti od njiju in vsega.

“Ali je možno, da si se zaljubil v tole ofucano pičko?”

“No, Petra ... ne bodi vulgarna,” je zamrmral Marko.

“A je tako dobra v postelji?”

“Petra, dovolj! Ne vem, kakšna je Neva v postelji.”

“Kako ne veš? Saj sta fukala.”

“Nisva. Nisva še. Prosim, nehaj.”

“Pa to je Freud ... čisti Freud,” je škodoželjno bruhalo iz Petre. Sunkovito je pobrisala lužico in vstala, ne da bi pogledala Nevo.

“Boš ti plačal pijačo? Najino zadnjo pijačo, ti kurbirček? Kaj me gledaš? Plačaj. Adijo.”

S trdimi koraki je odšla iz kavarnice in se skušala držati pokonci. Neva je nikoli več ni videla.

Sredi more po operaciji se ji je odstrla podoba njene razmetane garsonjere: knjige, načrti in revije, kosi oblačil in perila, mleko, kruh, pomaranče in nepomite skodelice kave ... vse je ležalo drugo na drugem. Red je bil edino na risalni deski. Zraven je ležal sveženj risb, povezan s trakom, na katerem je pisalo Habitat.

Ko je potrkalo, se je skuštrana in krmežljava nejevoljno odtrgala od risanja. Oblečena v domačo haljo se je še ustavila pred ogledalom in poskrila nekaj bujnega oprsja.

Marko je pred vrati nagnil glavo postrani in jo zaljubljeno gledal.

“Si pa seksi.”

“Rišem sto na uro, sinko. Habitat. Ti pa si pijan.”

“Saj bi se le rad kam stisnil.”

“Ampak čez noč ne boš ostal,” je rekla živčno. “Tesen rok imam. Stiskala se bova, ko bom bogata.”

“Tistega goslača sem preslikal, tistega Chagalla ... in tistega tvojega fantoma tudi ... naredila bova pravega otroka, Neva.”

“In kaj naj na to reče zalotena debela baba?” je rekla zasoplo. Srce ji je burknilo visoko, sapa ji je zastala. “Da je potrkal pri njej donator semena?”

“Nehaj s svojimi cinizmi, vsaj nocoj ... razen tega imam rad debele babe. In to ne samo kot modele.”

Opotekal se je po stanovanju in se končno sesedel v zofo. Sedla je k njemu in ga površno poljubila.

“Lahko se malo cartava in nič več.”

“Saj sploh nisem hudokurčen,” je rekel in ji renče segel pod haljo.

Otresla se ga je in si spet zapenjala haljo, vendar brez večjega haska, kajti haljo si je bila kupila v časih, ko je tehtala deset kilogramov manj.

V uri dojenja novorojenci hvalabogu niso vreščali in tudi porodnice, ležeče v petih posteljah, so se pripete s seski na svoje porode udomačeno umirile. Le Neva je opletala z roko po zvoncu, da bi koga priklicala. Prinesite mi vendar še mojega! Je kaj narobe z njim?

Prikazovale so se ji stene neke druge sobe, poslikane v pompejsko rdeči barvi, opremljene s preprostim pohištvom, risalno desko, knjižno omaro in počivalnikom. V enem kotu je bilo odprto ognjišče, v katerem se je modrikasto sukljal plamen. Tisto je bila pravljica, si je rekla.

“To je zdaj tvoja soba,” je žarel Marko. “Tudi kopalnico sem ti uredil. In čestitam ti za nagrado v Rotterdamu.”

Videla se je, kako se je vrgla v počivalnik in zaprla oči.

“Ne, ne, samo vozila se bom k tebi v Istro. Zato sem si kupila avto ... Kar pa zadeva evropski natečaj ... nur Ehre, kein Geld, mein Herr. Mogoče je tako prav, saj sem samo prerisala te tvoje Abitante.”

Pognala se je pokonci in skušala zaplesati. A je naredila le nekaj poskokov. Marko jo je ovil z rokami in ji pustil, da se je v njegovem objemu še nekajkrat obrnila. Stresla je z glavo, da bi pregnala omotico. Potem ga je poljubila s strastjo, od katere je lovila sapo.

“In kje bodo gradili ta tvoj slavni Habitat?”

“Za sedmimi gorami in devetimi vodami.”

“Sem si mislil.”

“Zavisten si, priznaj, tudi ti.”

“Nisem ... Sem.”

Markov mevžasti odgovor se je v njenem spominu prevedel v neoseben, rahlo očitajoč ginekologov glas.

“Mišice uterusa so atrofirane. Strah me je, da posteljica ne bo vzdržala pritiska fetusa. Pozno ste se spomnili na otroka, gospa.”

Z ultrazvočno sondo je krožil po njenem razgaljenem trebuhu. Videla je posnetke na ekranu: njena rodila so se krčila in vzdrgetavala. V njih se je krotovičil jasno prepoznaven otrok. Palec je potiskal v usta. Že hoče domov, vase, je pomislila. Jaz si, kam siliš, kreaturica, povsod sem samo jaz.

“Ni me več strah, da bi bila mati,” je rekla ginekologu. Bil je isti dohtar, ki ji je bil pred dvema mesecema napisal napotnico za splav. Zdaj je bil najbrž užaljen, ker je pisal zastoj. Ni mu hotela razkladati, da je dolge dni mečkala tisti list v rokah, naj gre splavit ali ne ... in vse druge babje dileme mu je prihranila. “Prestara ali ne, žalostna ali vesela, zdravega ali nezdravega življenja ... ni me strah, gospod doktor. Moj moški me je prepričal, da je otroka vredno imeti ... Glejte, moj poklic me lahko pusti na cedilu. In sploh življenje ... prav tako. Zato bi ga rada imela. Nekateri bo ta otrok motil. Raje bi me še naprej videli kot žrtev. Potem bi me tu in tam kdo še spoštoval. A jaz sem s hipokrizijo sprta. In ne maram se več valjati v svojem zapacanem patosu.”

Tvoj moški da te je prepričal? In s hipokrizijo da si sprta? Ne boš ji ušla, Neva, svoji hipokriziji že ne, zdaj gre zares, rodila si otroka.

V spominu je zagledala Markovo belo haljo, pomazano z barvami. Skiciral je žensko figuro. Videla je Majo, ki mu je pozirala in odprtih ust zrla v Marka, vsa napeta in nemirna.

Na obisku v Abitantih je bil šolski razred iz Pirana. Mlada učiteljica Maja si je mir pred svojimi učenci, ki ga je potrebovala za poziranje čednemu slikarju, zagotovila tako, da jih je poslala v gmajno nabirat češarke in brinove veje za večerni kres na glavnem trgu.

Slišala je Marka.

“Ti je že hladno, Maja?”

“Niti ne.”

“Boš vzdržala?”

“Šur.”

Videla je, kako ji je položil dlan na srce. Kako se ga je Maja oklenila. In se obenem razklenila, se dvignila nadenj in mu sedla okobal na boke.

“Morda pa bi me le malo pogrel, Marko?”

Videla je večerni ogenj na abitantskem trgu. Maja je po zasilnem podiju plesala na istrsko glasbo. Oblečena je bila v belo platno, ki se ji je med vrtenjem odkrivalo do bokov.

“Dobre nogice ima ta tvoja učiteljica,” je slišala samo sebe.

“Ti imaš pa zguljene ženske pripombe, Neva,” ji je odgovoril v Majo zagledani Marko, ko je počasi srkal vino.

Nekdo je opazoval tudi njo. Vrhovc je stal ob strani, prav tako s kozarcem vina v roki, škodoželjen in zadovoljen z razpletom njene zgodbe.

Spomin v porodniški sobi je lahko okrutn, še posebno, če ti ne dajo otroka: zalezovala je Marka in videla, kako zajema potok v dlani in nanaša vodo na Majina pleča, na hrbet, prsi, na pas in trebuh. Kako kaplje drsijo skozi ruse dlake pod njenim trebuhom, kako je pokleknil pred njo, se z obrazom dotaknil njenega grička in začel posrkavati kaplje in sledove curkov. Kako se je Maja stresla od mraza in ugodja.

Videla je Vrhovčevo maketo obnovljenih Abitantov. Že na prvi pogled je bila podobna likovnemu izdelku pridnih šolarjev: med s peskom posutimi cestami so bile zelenice iz maha, iz koščkov istrskih gradbenih elementov so bile sestavljene hiše, hlevi, kapelica, gostišče, kulturni dom ... vse je bilo narejeno lično in ljubko. Na steni pred maketo je bil obešen okrasni napis: "Odločite se za ta kraj, prišli boste naravnost v raj".

Videla je Vrhovca, kako se je primajal k svoji maketi in se smehljaj v pijanskem zamaknjenju.

"Hojla, stara ... Moja maketa je boljša kot tisti tvoj projekt za Habitat."

"Saj nisi ti avtor te makete, tista učiteljica ti jo je naredila, s svojimi učenci. Zato je stvarca tako ljubka, samo zato."

"Tvoj Habitat," je golčal Vrhovc, "pa je mrtvorojen konstrukt! Moja maketa je vsaj nedolžna, nepretenciozna ..."

"Jaslice."

"Dovolj za vse te butce! Ti pa svojo nagrado obesi Ivanki za vrat. Lahko se tudi naseliš v Abitantih, pa ti ne bo nič pomagalo."

Videla je svojo roko, kako je plaho potrkala na Ivankina vrata. Polagoma je vstopila v čumnato, v kateri je sonce risalo prašne pramene. Starka je ležala v kotu. Skušala se je privzdigniti in pogledati, kdo je prišel k njej, a je omahnila nazaj na svoje plesnivo ležišče.

"To moram še povedati," je Ivanka znenada, kar sredi zgodbe spregovorila v komajda razumljivem istrskem narečju. "Imela sem ga rada. Pa moj oče ni dovolil, da bi se poročila. Vsa vas je bila proti nama. Jaz sem bila bogata, on reven. Rekla sva si, da bova skupaj umrla. Enkrat ponoči sva šla pod hrast. Hrast je bil dober. Vanj je udarila strela in sva umrla."

Tisti večer so Majini otroci, preden so se odpeljali domov na obalo, zapeli Ivanki pod oknom. A jih ni prišla niti pozdravit. Nekdo se je spomnil, da je gluha. Takrat ni še nihče vedel, da je Ivanka pred kakšno uro umrla.

Videla je Majo, kako je občepela ob steni Markove abitantske hiše, le v jopici čez belo platneno obleko.

"A ti si pa otroke kar same poslala domov? Ga čakaš?" jo je Neva vprašala očitajoče in nesrečno. "Gotovo kje pije."

Videla je samo sebe, kako je premraženo dekle odpeljala v hišo.

Bila je noč, ko je zanosila.

Vsi trije so ležali v zakonski postelji, Marko na sredi. Maja na njegovi desni je globoko spala, obrnjena na trebuh. Tudi Marku se je potešeno dremalo po seksu z dvema ženskama. Videla je samo sebe, kako je bila stisnjena obenj, budna. Kako je z roko nežno bredla po njegovih laseh in ga poljubljala po ramenu.

Zaspala je brez otroka in sanjala, da je sredi vaškega zida zagledala star obraz. Ivankin obraz? Ki je bil odtisnjen v kamen, ki je imel njene poteze, ne Ivankine. Prestrašena je hotela izpuliti kamen iz zidu. Ni zmogla. Kamen se ni dal izpuliti. Zid se je raje podrl. Ne samo zid, cela hiša se je zrušila ... In za njo so se začeli podirati Abitanti. Pod ruševinami je obležala ona sama, pre-smrtnjena v Ivanko.

Prebudila se je od groze, začudena, kako lahko sanje sprevržejo resničnost. Pred nekaj meseci je bila sama odkupila Ivankino hišo od dedičev, s kozo vred. In Marko ji jo je včasih celo pomagal obnavljati. Tako se je pridružila meščanom, ki so za majhen denar začeli kupovati abitantske ruševine. Odkar je bila noseča, je ni brigalo, da nihče od njih še ni slišal za njen nagrajeni Habitat in da so Abitante obnavljali brez reda, vsak po svoje.

Ko so ji končno le prinesli otroka, ga je zagledala rdečkastega kakor breskva, nagubanega kakor možgani, z odprtimi požrešnimi usti. Takšen je od tistega nadomestka za materino mleka, se je zgrozila. Odmaknila se je, da bi si ga lahko bolje ogledala. Le čemu je podobno to neznano bitje, ki je bilo najprej del nje, potem pa je zaživelo zunaj njenega droba, brez njenega diha in srčnega utripa, s trzajočimi nožicami, ki so se trle druga ob drugo, kakor da bi se brusile za čimprejšnji pobeg?

Bolečina se ji še ni izgubila, še manj čudno nepotreben občutek krivde, da je otrok zdaj sam. Hudo si je prizadevala, da si ne bi priznala, kar si v resnici misli o svojem otroku; da je grd, marsovec, takole na prvi pogled. Od nevarnega porajanja je imel za svoje skrotovičeno telesce predolgo glavo. Vendar se ji je roka sama premaknila k njemu in se ga dotaknila. Primaknila mu je še dojko. Požrešna usteca so takoj začela sesljati zrak. Otrok je prepoznal njeno telo, svoj habitat.